

Olga Słowik

Literární a feministická publicistika Pavly Moudré

diplomová práce
Ústav české literatury a komparatistiky

Předložená práce je věnována osobnosti Pavly Moudré, autorky ne příliš připomínané, jejíž literární význam bývá vymezován či omezován zejména její překladatelskou činností a vzpomínkovými nebo didakticky laděnými prózami. Olga Słowik se ovšem svým způsobem alternativně a v mnohém objektivně zaměřila na její literární a feministickou publicistiku, tedy na její myšlenkové konstanty a proměny a přirozené souvislosti s dalšími „občanskými“ aktivitami i ve vztahu k českému a evropskému modernímu ženskému hnutí v období několika desetiletí konce 19. století a první poloviny 20. století.

V úvodu autorka podává kritický přehled dosavadní literatury předmětu, jejíž převládající popisnost a biografičnost se v následujících kapitolách snaží (úspěšně) překonat. Po stručné rekapitulaci spisovatelčina životaběhu a jejích bohatých aktivit se soustřeďuje – s bezpečnou jistotou podniknutého materiálového průzkumu – především na její publicistické texty, na jejich žánry, témata, styl, argumenty a ideje. Charakterizuje přitom klíčové ženské, emancipační časopisy ve vztahu k povaze příspěvků, jež do nich Moudrá psala a kterým se postupně, s vědomím chronologie věnuje především. Zohledňuje proměny dobového kontextu i debaty nad klíčovými emancipačními otázkami v několika sledovaných desetiletích. Autorčino pozorné čtení umožňuje vyzdvihnout podstatné rysy nejprve literární a divadelní publicistiky Pavly Moudré, posléze především jejího feministického psaní s etickými, osvětovými a posléze spirituálními akcenty. Přináší mj. pozoruhodné pasáže a postřehy, např. analýzu používání pojmů (ismů) poukazující na přirozenou dynamiku kritického myšlení nebo v mnohém produktivní rozpor mezi nacionálním a internacionálním, tradičním a reformním, příznačný pro pronikání modernistického idealismu do literární kritiky obecně na přelomu století.

V Závěru autorka shrnuje přesvědčivě mj.: „V začátcích své publicistické dráhy se Moudrá snaží problematizovat konkrétní sociální problémy, široce diskutované na přelomu staletí, mimo jiné dvojí morálku pro muže a ženu, prostituci, alkoholismus, ochranu zvířat a pacifismus. Později se vedle tohoto

řekněme věcného druhu textů objevují metaforičtější články, silně inspirované teozofií“ (s. 85). Vedle různorodého úsilí o nezávislost a hledání harmonie podtrhuje „subverzivní“ styl a potenciál sledovaných textů jako stále živý vklad a „jeden z důvodů, proč bychom se Moudrou měli dnes vůbec zabývat“. Srovnávací nadhled umožňuje autorce postihnout názory a psaní Pavly Moudré dynamicky, v proměnách a v širších kulturních a filozofujících přesazích. Sleduje paralely, inspirace i odlišnosti ve srovnání s názory dalších signifikantních osobností (Masaryk, Bebel, Steiner, Viková-Kunětická, Krásnohorská, Keyová, Weininger, Pammrová ad.), ukazuje, v čem byly názory Moudré dobově reprezentativní a v čem svébytné. Můžeme také souhlasit s konstatováním, že „inspirace spirituálními hnutími[,] která se s postupem času zesiluje, by si zasloužila větší pozornost při dalším zkoumání rozsáhlého publicistického, přednáškového a překladatelského díla Pavly Moudré“ (s. 87).

Autorka pracovala účelně s širokým záběrem odborné literatury. Práce je přehledná, logicky strukturovaná, faktograficky důsledná, s příkladným poznámkovým aparátem. Cenným doplňkem je bibliografický soupis článků Pavly Moudré v sledovaných časopisech. Pro účely diskuse se nabízí otázka (přesahující vymezený prostor materiálového výzkumu, nicméně z hlediska reprezentativnosti nasnadě): zda a jak by obraz literární, ale i feministické publicistiky Pavly Moudré zpřesnil, příp. proměnil širší záběr - registrování jejích textů i v dalších časopisech a novinách, např. v Rozhledech (pozoruhodný by byl jistě esej Království ducha. Fragmenty k dílu D. S. Merežkovského /i jiných světových autorů/, který zde vyšel v roce 1909), ve Zvonu nebo v Národních listech?

Olga Słowik ve své diplomové práci splnila zadání a stanovený cíl, systematicky a literárněhistoricky fundovaně představila osobnost a myšlení Pavly Moudré v proměnách a v potřebných dobových souvislostech. Podařilo se jí zároveň přispět k současné odborné diskusi na téma historie a proměny české kritiky a feministického myšlení. Práci Literární a feministická publicistika Pavly Moudré *doporučuji* k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 7. září 2014